

פרשת ואתחנן

מה בפרשה: סיכום מתומצת של פרשת השבוע

לאחר סיפור תלאות ישראל במדבר מספר משה על תחנוניו לה' להכנס לארץ ישראל בהמשך אנו לומדים שנית על מתן תורה. וגם: 'שמע ישראל' והנהגות ארץ הקודש

בפרשה הקודמת תיאר משה רבינו בפני הדור החדש הנכנס לארץ את כל מסעות אבותיהם במדבר, שהגורמים להם היו חטאי בני ישראל, בראש וראשונה עוון המרגלים שלולי הוא היו בני-ישראל נכנסים לארץ מיד. בתחילת פרשת השבוע מספר משה כיצד עלה בדעתו כי לאחר שהנהיג את העם בכיבוש ארץ סיחון קיווה שבכל זאת יזכה להכנס לארץ יחד עם בני-ישראל, כשם שהיה עמהם בתחילת כיבושה; "ואתחנן אל ה' . . . אעברה נא ואראה את הארץ הטובה..." - משה מבקש מהקב"ה שיבטל את עונשו, אך הקב"ה אינו מוותר: "רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה". כל מה שנשאר למשה לעשות הוא לעלות ל"ראש הפסגה" ולראות משם את הארץ. עיקר משימתו כעת היא להכשיר את העם לקראת כניסתם לארץ כאשר בראשם המנהיג הבא - יהושע.

המצוות - ערובה לחיים טובים

מכאן ואילך ממשיך משה בדברי חיזוק ומוסר לשמירת המצוות והאמונה בה' אלוקי ישראל, כשבמרכז דבריו הוא חוזר על עשרת הדיברות. "ועתה ישראל שמע אל החוקים ואל המשפטים אשר אנוכי מלמד אתכם . . . למען תבואו ובאתם וירישתם את הארץ". קיום המצוות הוא הערובה לחיים טובים ומתוקנים, במיוחד כאשר מגיעים לארץ החדשה, כמוזכר בהמשך הפרשה: "ושמרת את חוקיו ואת מצותיו . . . למען תאריך ימים על האדמה אשר ה' אלוקיך נותן לך כל הימים".

לא תוסיפו ולא תגרעו: זהו אחד הדברים היסודיים בשמירת התורה, שבהיותה ספר חוקים שנתקן ע"י אלוקים - לא כשאר חוקי העמים ותורתיהם שנקבעו בידי בני-אדם - אינה ניתנת לשינוי. למשל: תפילין "תקניות" הן אלו שארבע מפרשיותיה של התורה מונחות ב"קופסא השחורה" שלהן ובשום אופן אין להוסיף פרשיה חמישית. כן הוא בכל המצוות: יש ללבוש ציצית עם ארבע קצוות ולא חמש; ליטול בסוכות ארבעה מינים, לא פחות ולא יותר; וכדומה. לכן חשוב, יותר מכל, ללמוד את התורה, לקיים בפועל את הנאמר בה ולהורישה לדורות הבאים - "ושמרתם ועשיתם כי היא חוכמתכם ובינתכם לעיני כל העמים . . . והודעתם לבניך ולבני בניך".

יש לזכור את המעמד הגדול של מתן התורה בהר סיני, בו דיבר האלוקים ישירות אל בני-ישראל מתוך האש, ולהיזהר מעשות פסל, תמונה או כל צורה המשמשת כביטוי וסמל לאלוקים. כמו כן אין לעבוד או להשתחוות לשמש ולירח, שהרי גם הם בסך הכל יצוריו של הקב"ה ופועלים על-פי ציוויו.

בעומדם לפני הכניסה לארץ מזהיר משה את העם שאם לא ישמרו על מצוות התורה ויעבדו פסלים ואילילים אחרים יגלו מעל אדמת הארץ הקדושה והקב"ה יפיצם ויזרם לבין אומות העולם. שם, בגלות, יזכרו את הימים בהם הוציאים הקב"ה מארץ מצרים; נתן להם את התורה ונלחם עבורם בעמים גדולים וחזקים עד שהכניס אותם לארץ. או אז יבינו "כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, אין עוד".

ערי מקלט בעבר הירדן המזרחי

פרשת ואתחנן

באמצע דברי ההתעוררות מפסיק משה כדי לקבוע את הערים המיועדות לאותם אלה שרצחו בלא כונה (בשגגה) וברחו מפני נקמת משפחת הנרצח הרוצה לגאול את דמו. מאחר שהוא עצמו לא נכנס לארץ קבע משה כ"ערי מקלט" רק את הערים בעבר הירדן המזרחי שנכבשו בדרך לארץ ישראל.

עשרת הדיברות

משה חוזר על עשרת הדיברות שהם דברי הברית בין הקב"ה לישראל. הדברים נאמרו לא רק ליוצאי מצרים אלא לכל בני העם היהודי עד סוף כל הדורות, שהרי כל נשמות ישראל עמדו במעמד מתן-תורה על הר סיני. בני-ישראל שמעו רק את שתי הדיברות הראשונות ולאחריהן פנו אל משה בבקשה שיגש רק הוא לשמוע את דבר ה', מאחר ואין ביכולתם לעמוד בפני הקול האלוקי היוצא מתוך האש הגדולה והם חוששים לחייהם.

פרשת "שמע"

המשך דברי משה הם המקור לקריאת שמע שאנו קוראים מספר פעמים בכל יום ובה טמונות מספר מצוות חשובות:

"שמע ישראל . . ה' אחד" - מצוות אחדות ה'.

"ואהבת את ה' אלוקיך" - מצוות אהבת ה'.

"ושננתם לבניך" - מצוות לימוד תורה.

"ודברת בם . . בשכבך ובקומך" - מצוות קריאת שמע, פעמיים ביום.

"וקשרתם לאות על ידיך והיו לטוטפות בין עיניך" - מצוות תפילין.

"וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך" - מצוות מזוזה.

כללי ההתנהגות בארץ

משה ממשיך להזהיר את בני-ישראל מפני הסכנות האורבות להם מבחינה רוחנית בכניסה לארץ והדרך להתגבר עליהן. כן, דוקא לאחר שיקבלו את הארץ וייטב להם חושש משה שישכחו את הנותן להם כל זאת.

ובכן, לאחר שינצחו את כל העמים יושבי הארץ חל עליהם האיסור להתחתן איתם או אפילו לתת להם אפשרות לחנות בארץ, אחרת ישנה סכנה שבני-ישראל ילמדו ממעשיהם ומעבודת האלילים שלהם.

לפיכך; מן הרגע שיכנסו לארץ עליהם לשרוף, לנטוץ ולשבר את כל הפסלים והמזבחות של הגויים.

העונש - יגיע למפירי החוקים: "ומשלם לשונאיו..." ואילו השכר - זה מובטח למקיימים את המצוות: "שומר הברית והחסד לאוהביו ולשומרי מצוותיו לאלף דור".

מקור: maale-adumim.com

פרשת ואתחנן